„RADOMER-KIELCER LEBEN“ 11 (209) „Należytość pocztową uiszczono ryczałtem“ יאהרגאנג פינפטער פרייז 25 גראשען

היינט 10 זייטען.

ראדאמער-קעלצער לעבען

אדרעס
פון „ראדאמער-קעלצער לעבען“
Redakcja i Administracja
„Radomer Kielcer Leben“
Radom, Szwarlikowska 20.

Oddział w Kielcach.

אנאנסען פרייז:
איין מילימעטער שורה: פאר׳ן טעקסט 20 גר
„ „ אין „ 40
„ „ נאכ׳ן „ 18
די ערשטע און לעצטע זייט ענטהאלטען 8 שפאלטען
„ „ אין טעקסט 4

ראדאם פרייטאג כ״ד אדר תרפ״ח. ◆◆ פאר׳ן אינהאלט פון טעקסט אין די אנאנסען איז די רעדאקציע נישט פעראנטווארטליך ◆◆ 16-go marca 1928 r.

מזל-טוב
דעם ה׳ מאטעל חייספעלד מיט פרוי
צום פערלאבונג פון זייער זוהן
שלמה׳לע מיט פרל. טאבטשע בוימאן
מיר ווינשען זיי פיעל נחת
און דעם פערלאבטען פארל א גליקליכע צוקונפט.
זעגמאן, ד. האפטארטשיק,
לעדערמאן און מ. האפטארטשיק.

TOBCIA BOJMAN
SALOMON WAJSFELD
ZARĘCZENI
Radom dn. 7 marca 1928 r.

Z intencji zaręczyn naszego kolegi
p. **Salomona Wajsfeida**
z p. **Tobcią Bojmanówną**
życzą bezmiernego szczęścia i wiecznej miłości
koledzy: **M. Zeigman, D. Haftarczyk, M. Haftarczyk, F. Lederman.**

צו דער פערלאבונג פון אונזער ליבע שוועסטער
טאבטשע בוימאן מיט ה׳ שלמה ווייספעלד
וואונשען מיר פיעל גליק און אייביגע צופרידענהייט
סאליע און מאריץ בוימאן.

Z okazji zaręczyn koleżanki naszej
p. Sali Goldberżanki z p. Józefem Edelsbergiem
serdeczne życzenia składają
Gostyńska i Gutmanówna.

צעשא מאנדעל
גרשון ווייסבארד
פערלאבט
ראדאם מערץ תרפ״ח.

צו דער פערלאבונג פון אונזער זוהן און ברודער
גרשון מיט פר״ל צעשא מאנדעל
ווינשען מיר דאס זייער לעבענס-וועג
זאל זיין בעצירט מיט גליק און צופרידנהייט
עלטערן און געברידער ווייסבארד.

צו די תנאים פון אונזער ליבע
שוועסטערן - טאכטער און קוזינקע
חיה לע שרייבער מיט ה׳ מרדכי רודא
ווינשען מיר די עלטערן א הארציגען מזל-טוב
זיי זאלען פון זיי האבען כסדר נחת און דעם
פערלאבטען פארל א גליקליכע צוקונפט.
יחיאל ווראנצבערג מיט פאמיליע.

Pannom: **Reginie Korman**
z intencji Jej zaręczyn
z p. **A. Goldringiem**
i **Uli**
z p. **Natanem Rubinsztajnem**
życzy wiele szczęścia
Rodzina LIPSZYC.

דעם ה׳ אברהם גאלדבערג מיט זיין ווערטהע פרוי
צו די תנאים פון זייער ליבע טאכטער
סאליע מיט ה׳ יוסף עדעלסבערג
וואונש איך מיינע הארציגסטע ברכות און פיעל נחת.
דעם פערלאבטען פארל וואונש איך גליק און צופריעדענהייט.
בנימין רייך.

כשר לפסח
צערעס
שפּייזעפעטס

CERES Tłuszcz Jadalny

צערעס איז אויסגעארבייט און אונטער דער שטרענגער השגחה פון הרב שמחה פרענקעל מסקאווינא
און קען עמפּפֿעהלען ווערען מיט א רוהיג געוויסען פאר אלע פרומע יודען.
די צערעס-שפּייזעפעטס האט זיך א דאנק איהר אויסגעצייכענטער קוואליטעט ערווארבען
א באליבטקייט ביי די בעל-הבית׳טעס.
ביים איינקויפען פערלאנגט נור צערעס און גיט צוריק נאכמאכונגען.
SATURNIA S. A. Warszawa.
עס איז נישט גענוג בלויז צו פערלאנגען צערעס, — איהר מוזט זיך אויך איבערצייגען
אז דער סוחר גיט אייך טאקע עכטען צערעס.
עכטער צערעס איז נאר אין פעקלעך מיט א גרין-רויטען שלייף און מיט דער אויפשריפט **Ceres**
צערעס ווערט לויזערהייט קיינמאל נישט פערקויפט.

אויף יום-טוב, שבת און וואך
קויפט נאר ווייז און קאניאק
„כרמל“

כשר לפסח

כרמל וויין — איז געשמאק, ריין, נאטורעל און בעסער פון די טייערסטע אויסלענדישע וויינען.
כרמל-וויין — איז „תוצרת הארץ“ און יעדער וואס טרינקט איהם שטיצט דעם אויפבוי פון ארץ ישראל.
כרמל-וויין — איז געזונט און קרעפטיג און ווערט צוגעשריבען די חולאים אלס גוטער היילמיטעל.
כרמל-וויין — האט די שוץ-מארקע: 2 מרגלים טראגען דעם „אשכול“. אלע „כרמל“-וויינען זהן דער מארקע וענען פאלש און שטאמען נישט פון ארץ ישראל.

פאר וואס זאל דערווייל נישט רעאגירען דער סוחרים-פעראיין?

ווי ס'איז יעדען איינעם בעוויסט, עקזיסטירט אין ראדאם א יודישער סוחרים-פעראיין. די דאזיגע ארגאניזאציע צעהלט א גרויסע צאהל מיטגלידער, וועלכע האבען אויסגעוועהלט א ראט און פערוואלטונג, וואס האבען די אויפגאבען צו זארגען פאר פערשידענע לעבענס-אינטערעסען און צו ערלעדיגען וויכטיגע עקזיסטענץ פראגען פון יודישען סוחרים'טום אין ראדאם.

די דאזיגע אויפגאבע איז דער אייגענטליכער יסוד, דער גאנצער שטיצפונקט און הויפט-באזע, אויף וואס עס פונדאמענטירט זיך די עקזיסטענץ-בערעכטיגונג פון אט דער סוחרישער קערפערשאפט. ווער עס געדענקט די ערשטע גרינדונג'ס-מאמענטען, ווען ס'זענען געלעגט געווארען די ערשטע ציגעל פאר'ן דאזיגען בנין — פאר דעם איז קלאר, אז די ענטשטעהונג פון סוחרים פעריין איז דאן געווען א עקאנאמישע נויטווענדיגקייט פאר די ראדאמער יודישע סוחרים, וועלכע האבען מעהר נישט געקאנט בלייבען נישט ארגאניזירט, ווייל זייענדיג בעדראהט פון פערשידענע גזרות און סכנות, זענען זיי געצווינגען געזארען פון די דעמאלסדיגע פאר זיי שווערע לעבענס-בעדינגונגען צונויפצוגיסען זיך אין איין שטארקע ארגאניזאציע, וועלכע זאל זיי רעפרעזענטירען און רעדען אין זייער נאמען פאר פערשידענע מאכט-אינסטאנצען, וואס האבען צו זאגען איבער'ן גורל פון יודישען סוחר.

דער יודישער סוחר האט דאן איינגעזעהן און זיך איבערצייגט, אז ער קאן מעהר נישט בלייבען אבגעזונדערט פאר זיך, אז ער אלס יחיד וועט וועניג גענומען ווערען אין אכט און זיינע פערזענליכע אינדיווידועלע אינטערווענצען בנוגע זיינע פערשידענע עקאנאמישע אינטערעסען האבען וועניג אויסזיכטען אויף ערפאלג. דער יודישער סוחר, זעהענדיג, אז די רעפארמען פון דער נייער צייט פאדערען, אז יעדער צווייג, יעדער געביעט פון ווירטשאפטליכען, עקאנאמישען און פאכמענישען לעבען מוז זיין ארגאניזירט אין א גרעסערען קיבוץ, האט געמוזט נאכטוהן דעם ביישפיעל פון אנדערע און לסוף זיך אנשליסען אן א קאלעקטיוו. דער סוחרים פעראיין, ווער עס געדענקט, איז ארויסגערופען געווארען צום לעבען אין א צייט, ווען ס'איז אקטועל געווארען דער שטייערן-סיסטעם און דאנינגס, וואס זענען געפאלען ווי א שווערער לאסט אויפ'ן יודישען סוחר, און אום כדי צו מילדערען און צו לינדערען דעם שווערען בלאסט, ער זאל נישט ארויספאלען מיט זיין גאנצער שווערקייט אויף די שוואכע און ארימע פלייצעס פון דעם בעדריקטען און אונפערמעגליכען יודישען סוחר, ווי אויך, אז דער אויסגעמאסטענער שטייער זאל זיין ריכטיג און ראציאנעל פעסטגעשטעלט, איז נויטיג געווען די שאפונג פון א סוחרישער ארגאניזאציע, וואס זאל אויסקלייבען זאכקענער און פערטרויאונג'ס-מענער פון די סוחרישע רייהען פון פערשידענע געביעטען, אז זיי זאלען צוגעלאזט ווערען אין אלע שאצונג'ס-קאמערען און קאמיסיעס, צו דיענען אלס עקספערטען, וואס זאלען געבען ריכטיגע און בעגרינדעטע אינפארמאציעס, וועלכע זאלען אנערקענט ווערען אלס מאסגעבענדע און גלויבענסווירדיגע.

בחירות האט דאן דער יודישער סוחר געזעהן בחוש וועט ער גארנישט קאנען טוה. ס'איז פאר איהם געווען א לאגיש-פערשטענדליכע זאך, אז ביי דער אבשאצונג קאן מען דאך נישט איינלאדען אלע סוחרים אלס בייזיצענדע, און, אז דער איינציגער און רעאלער אויסוועג איז אויסצוועהלען דעלעגאטען, שלוחי-צבור, וואס קאנען דעם מצב פון יעדער בראנזשע און פון יעדען האנדעלס-קלאס, אז זיי זאלען רעדען אין זייער נאמען. צו דעם צוועק האט געמוזט געשאפען ווערען א ארגאניזאציע מיט'ן נאמען סוחרים-פעראיין, וואס זאל אפיציעל אנהויבען צו פונקציאנירען און בילדען מיט זיך א רעכטליך-אויטאריטעטען כח, וואס זאל זיין ביכולת אויפצוטרעטען אלס א וויכטיגער פאקטאר אין יודישען סוחרישען לעבען, אלס דער, וואס, זאל האבען כח הרשאה און מעגליכקייטען צו רעפרעזענטירען דעם יודישען סוחר אין פערשידענע ענינים, וואס זענען נוגע זיין קיום.

ערשט דעמאלט ווען ער האט געמוזט און שוין קיין ברירה נישט געהאט, איז דער ראדאמער יודישער סוחר געקומען צום בעוואוסטזיין, אז אזא מין ארגאניזאציע איז פאר איהם פשוט א לעבענס-נויטווענדיגקייט. ערשט דעמאלט האט ער זיך ארויסגענומען א ביישפיעל פון די יודישע האנדווערקער אין ראדאם, וואס זענען שוין דעמאלט געווען ארגאניזירט פון פיעל יאהרען צוריק.

זינט דער ענטשטעהונג פון סוחרים-פעראיין ביז היינט זענען אנגעלאפען א סך יאהרען. וואס דורך דער צייט איז אויפגעטוהן געווארען דערפון וועלען מיר יעצט נישט רעדען. אין יעצטיגען מאמענט ווילען מיר נישט מאכען קיין אויספיהרליכען טהעטיגקייטס-בילאנס. געוויס זענען דא צו פערצייכענען אין משך פון זיין עקזיסטענץ פיעל פאזיטיווע לייסטונגען און דערפאר אליין שוין איז זיין עקזיסטענץ א בערעכטיגטער, מיר ווילען נאר יעצט בעמערקען אויף א זאך, מיט וואס דער סוחרים-פעראיין ברויך זיך אונבעדינגט פערנעמען.

לעצטענס הערען מיר וועגען פיעל פאלען, פון יודישע סוחרים, וואס פיהרען צווישען זיך קאנקורענץ אויף א נישט פאסיגען און נישט-עטישען אופן. ביי א טייל פון אט די פאלען ליידט שטארק דער נאמען פון יודישען סוחר און ביי א טייל שמעקט פשוט מיט פקוח נפש און עקאנאמישען געפאהר. אויף ביידע פאלען מוז דער סוחרים-פעראיין רעאגירען. ס'איז שוין געווען פאלען וואס די דאזיגע נישט אנשטענדיגע יודישע קאנקורענץ האט ערשט נישט לאנג געפינען זיין אבקלאנג אין א היגען געריכט, וואו קיין כבוד פאר'ן יודישען סוחר איז געוויס נישט צוגעקומען. בעזונדערס איז לעצטענס געווארען א מעשה בכל יום די אפטע קאנקורענץ און השגת גבול אין איין הויז און אין איין הויף. מיר ווילען דא נישט ארויסטראגען קיין משפט ווער ס'איז גערעכט און ווער ס'איז נישט גערעכט. אלענפאלס איז דאס דער חוב פון ראדאמער סוחרים פעראיין צו אינטערווענירען אין אזעלכע פאלען, אום נישט צו דערלאזען אז די יודישע סוחרישע עסק זאל דערנידריגט ווערען. און אויב צוויי סוחרים, וואס האבען צווישען זיך א סכסוך צוליב נישט עהרליכע קאנקורענץ, זאל דאס נישט ווערען א אביעקט פאר א געריכט'ס-פראצעדור, וואו איין סוחר זאל וועלען בעווייזען, אז דער צווייטער סוחר איז א מסור און יענער זאל וועלען בעווייזען, אז דער צווייטער פיהרט מיט איהם א נישט אנשטענדיגע און נישט קיין סוחריש-עהרליכע קאנקורענץ. ס'קאן זיין, אז ביידע זאכען זענען נישט ריכטיג, אבער דערווייל שאפט דאס פאר דער אויסערליכער וועלט א שלעכטען איינדרוק און א שלעכטען געפיהל פאר'ן יודישען סוחר.

ס'דארפט אויך אנגענומען ווערען מיטלען, אז איין יודישער סוחר זאל נישט געהן אויס'ן לעבען פון צווייטען יודישען סוחר און זיין א יורד לחיי חברו אונטער איין דאך און אין איין הויף. קאנקורענץ דארפט אויך האבען א שיעור און א גרענעץ. אויב מ'זאגט, אז קאנקורענץ איז א געזונטע ערשיינונג פאר דער קויף-קאניונקטור פון די פערבראויכער און, זאגאר אויך אין א געוויסע מאס פאר די פראדוצירער, איז אבער בשום אופן נישט בערעכטיגט דער סיסטעם פון אזא קאנקורענץ, וואס איז מסוגל ארויסצורייסען יענעם דאס ביסען ברויט פון מויל.

אין אלע אזעלכע עהנליכע פאלען, ברויך דער סוחרים-פעראיין לאזען הערען זיין שטים. דער סוחרים פעראיין דארפט ווערען טהעטיג אזוי ווי א מאהל בשעת די אנפאנג'ס-צייט פון זיין ענטשטעהונג, נאר דאס מאל מיט דער ברייטער אויפגאבע פון סאנירען די בעציהונגען און האנדעלס-פערהעלטנישען פון די מיטגליעדער גופא. דער סוחרים-פעראיין ברויך פערשטארקען זיין איינפלוס און אויטאריטעט און ערווערבען פאר זיך א מאראלישע קראפט, כדי אין אזעלכע, צי אין אנדערע עהנליכע פאלען צו קאנען זיין אין שטאנד אויפצופאדערען די בעלי דברים און צדדים צו א עהרען געריכט און נאכדעם מיט א געוויסע מאראליש געזעלשאפטליכע קראפט קאנען אויסאיבען א דרוק, אז דער דורך איהר ארויסגעגעבענער אורטייל זאל מוזען רעאליזירט און געהאלטען ווערען.

בכלל דארפט דער סוחרים-פעראיין ווערען מעהר טהעטיגער און אויסברייטערען זיין ארבייט'ס-פעלד. ס'דארפט פון צייט צו צייט געהאלטען ווערען פארלעזונגען און רעפעראטען ספעציעל פאר סוחרים וועגען זייערע אייגענע האנדעל'ס-ענינים. דאס וועט געשאפען א מעהר געזעלשאפטליכען קאנטאקט צווישען די סוחרים, מעהר חברישקייט און אינטימקייט. אזעלכע צוזאמענקונפ-

אויף פסח הבע"ל!

עכטען: פסח'דיגען — טהוען מיר אייך עמפפעהלען דעם פון לאנגע יאָהרען בעקאַנטען און זעהר פיינען — עכטען: פסח'דיגען

פראנקק-קאפפע-צוזאטץ

אין קיסטעל און אויך אין רונדע פאַקונג
ער איזט ערצייגט בהכשר גמור אינטער אויפזיכט פון הרה"ג.
הג" מו"ה יעקב פרענקעל תאומים שליט"א אבד"ק פאָדגורזע והגליל
וחתנו הרהמאה"ג וכ"ו" מו"ה חיים קאננער שליט"א ובנו החריף
וכ"י מ" יחזקאל פרענקעל תאומים שליט"א
דער גרינער שטרייפען אויף די פעקלעך בעווייזט דעם כשר לחג הפסח
אין די פיינהייט דיעזער וואַרע

HENRYKA FRANCKA SYNOWIE
Fabryka Środków Kawowych S. A.
SKAWINA — KRAKÓW.

סען האָבען די מעלה, וואָס דער יודי-שער סוחר ווערט אזוי נאָך מעהר בע-וואוסטזיניגער, מעהר וועלטליכער. ער ווערט, אגב אורחא, מעהר צוגעבונדען צו זיין סוחרישע אָרגאניזאציע און ער פיהרט במילא גיכער אויס זיינע מאָראַ-לע און מאטעריעלע פערפליכטונגען לגבי דעם סוחרים-פעראיין. מיט איין וואָרט, אזא אפטער קאָנטאקט וואָלט געגעבען נעגענזייטיגע נוצען.

אַ סוחרים-פעראיין דאַרפט אין אַ געוויסען זין זיין א שולע פאַר זיינע מיט-גלידער. אפילו אין עקאָנאָמישע פראַגען זענען פאַראַן טענדענצען פון קולטור און וויסען. דער מאטעריאליזם, אפילו די ריינע ביזנעס-פראַגע מוז אונ-בעדינגט זיין באַזירט לכל הפחות אויף די פרינציפען פון א טראָפען מענשליכ-קייט, בעוואוסטזיניגקייט און טאקטישע בעציהונג. אזוי גוט ווי א סוחרים פער-איין ברויך ענטוויקלען צווישען זיינע מיטגלידער א אויפקלערונג'ס-אַרבייט בנוגע פערשידענע צירקוליארען און פעראָרדנונגען מכח זיינע פינאַנסיעלע און עקאָנאָמישע ענינים. ווי שטייערן, פאַטענטען וכדומה, ברויך ער גלייכצייטיג לייסטען אויפ'ן געביעט פון האנדעלס-קולטור, די מיטגלידער זאָלען אליין קענען זיך ריכטען און אָריענטירען אין פערשידענע פראַגען. ביי איין וועג'ס אייך לערנען זיי און פאַרלעזען וועגען האנדעלס-עטיק, קאָנקורענץ א. ד. גל.

אַנדערע פעראיינען און קלובען, ווי דער האנד.-קלוב א. אנד. ענטוויקלען זייער טהעטיגקייט אויף פערשידענע געביעטען. זיי האָבען אויך זייערע פראָפעסיאָנעלע פראַגען צו ערלעדיגען און סונדערסטייגען האָט מען אין זין באנץ אָפט א טראַכט צוטוהן מכח אבי-סעל קולטור, א ביבליאָטעק א. ז. וו. דער סוחרים-פעראיין וואָלט אויך גע-מעגט אַ טראַכט טוהן וועגען א ביסעל קולטור פאַר זיינע מיטגלידער. זאָל ויין אין הלכות עקאָנאָמיע.

ס'וואָלט זיכער נישט געשאדט.

ב. צווייג.

כ'ביז אדורכגעפאלען.

(וואהל-פעליעטאָן).

ס'געהט נישט, כאָטש צורייס זיך. קוים אין דער דלות געוואָרען דיין מחותן, וועפסו שוין קיין תחית המתים נישט אויפשטעהן. קוים האָט זיך דער שלימזל צו דיר צוגעטשעפעט, בלייבסטו א קאַליקע ביזן טויט אריין.

דאכט זיך א מענש מיט שכל, האָב דעם קאָפּ אויף דער רעכטער זייט, א שטיקעל כוחר אויך. א מענש מיט א נאָמען, א מענש מיט אלע מעלות (אזוי זאָגט מיינע, ווען זי ריכט זיך אויף דער שני-דערין...) היינט אינטעליגענט, כ'לערען א פרק משניות, כ'זאָהען לויט נוסח ספרד, א חוץ דעם קען איך אלע ראָמאַנען, וואָס דרוקען זיך אין די יו-דישע צייטונגען כמעט פון אויסענווע-ניג. איצט בין איך דאָך עפיס א גע-זעלשאפטליכער מענש: כ'בין א מיט-גליד אין הכנסת-כלה, האָב א מיט-גלידס-ביכעל פון חסד של אמת, אנ'-געהרען-מיטגליעד אין חברה ש"ס, אנ'-אקטיווער מיטגליד אין דער פאָליטי-שער קאָמיסיע ביי „שומרי-שבת" און אין אַנדערע פאָליטישע אָרגאניזאַציעס.

דאכט זיך אז איך האָב געהאט פולע רעכט ארויסצושטעלען מיין קאַנדידא-טור צום סיים; אז אַ יודענע האָט א מאַן אזא „זנאנע אָסאָביסטאָשטש" אין דאָך פון איהר זיכער נישט קיין עולה. אז זי האָט געוואָלט ווערען „פאַני פאָ-סעלאָווא" און אז קינדער (לייען: טעכ-טער) האָבען די זכיה געהאָט צו האָבען אַ טאטע אזא קאָפּ-מענש, וואָס קומט יערע נאַכט אהיים, ווען ס'קרעהען שוין די הענער. אַמאָהל פון א „נאַראַדאַ", אמאָל פון א קאָנפערענץ, אמאָל פון אַ... אַלץ לכובת הכלל זאכען, אז קינדער האָבען א טאטען אזאַ געפעהרליכען פערזאָרגער, זאָלען זיי נישט האָבען אַ כריפקע צו האָבען אַ טאטע — א פאָ-סעל? אדרבאַ, איך פרעג אייך.

נאָר, ווי זאָגט איהרז צו געבען דאָר

היסטער די קוליסען פונ'ם אמאָלי-גען מאגנאטען לעבען אין ראדאם.

פון מלך אביון.

27

דער גאליציאַנער ראָטשווילד בײלקע'ן.

נאָך א גאנצען טאָג ארומלויפען איבער די בוקאַרעסטער גאסען, און אלע שפּאַציער - אלעען פון דער גרויסער שטאָדט אין רומעניען, האָט דער גאַ-ליציאנער אָנגעהויבען געהן פון איין האָטעל צום צווייטען, ביז ער האָט זיך ענדליך דערשלאָגען אין גרויסען לוק-סוס-האָטעל, וואו בײלקע מיט'ן יונגען פיינריך האָבען געוואוינט. דאָס איז איהם אָבער נישט אזוי לייכט אָנגעקומען צו דערגעהן און צו דערפרעגען זיך וועגען דער פערזאָן, וועלכע ער זוכט. די האָטעל-דינערשאפט, וועלכע איז געווען אַ רומענישע האָט דעם גאַליציאַנער נישט געקאָנט פערשטעהן, וואָס ער פערלאנגט. דער גאליציאנער האָט גע-רעדט דייטש, וואָס די דינערשאפט האָט נישט אָנגעהויבען צו פערשטעהן. ער האָט געמאַכט פערשידענע האנד- און קאָפּ-באַוועגונגען בעמיהענדיג זיך צו געבען צו פערשטעהן, וואָס ער וואונשט. אָבער די דינערשאפט איז געשטאַנען און געלאַכט פון זיינע בעוועגונגען און שטים-לשון. דער גאליציאנער האָט אזש געציטערט ווי אַ פיש און זיך געריסען ביי די האָר, האלטענדיג אין איין שריי-ען, אין איין הילפלאָזען רופען: אָבער זאָגט זי מיר, איזט דא היער די פריי-לין בײלקע וו. אויס ראדאם-פאָלאן מיט דעם פיינריך וועדיקא אאוס אונגארן? אום גאָטעס ווילען וואָרום שפּרעכען זי נישט?

אָבער די האָטעל-לאָקייען זענען גע-שטאַנען ווי די סומיעס און נישט מעהר געטוהן ווי געלאַכט. די אָנגערופענע נעמען אין זיי געווען בעקאַנט און זיי האָבען לאכענדיג געשאָקעלט מיט די קעפּ. וואָס האָט געזאָלט הייסען, אז זיי קענען די צוויי פערזאָנען. אויף דעם האָט זיך דער גאַליציאַנער נישט גע-קאָנט און ער איז געווען זיכער, אז דאָס שאָקלען מיט די קעפּ זייער'ס איז אזא מין חוזק און בטול אויף זיין אדרעס. האָט ער נאָך אמאָהל גענומען אויסמשל'ען און צו אילוסטרירען זיינע רייד און בילדער. ער האָט גענומען איינעם פון דער דינערשאַפט אונטער'ן אָרעם, צוגעגאַנגען מיט איהם צו איי-נעם פון די צימערען אויפ'ן לאַנגען קאָרידאָר, געעפענט די טהיר, זיך אויס-געצויגען אויף דער דאָרט-שטעהענדי-נער סאָפע, און, פאָרפענדיג זיך דאָרט

פען זיין צוויי מענשען: א נעמער און א געבער. איך האָב געזאָגט, איהר מעגט דאָס מיר גלויבען אָהן א שבועה. מיין ווייב האָט אויך געוואָלט, ניעט געוואָלט נאָר פשוט גע'חלש'ט נישט סתם עפּיס גע'חלש'ט. ווי ס'חלש'ט אמאָהל א יודענע ווען ס'ווילט זיך איהר פאָהרען קיין זאַקאָפּאַנא. נאָר גע'חלש'ט אויף אנ'אמת. מיינע קינדער, די שוויגער האָבען אויך געוואָלט. און ווען נישט ער, וואָלט איך שוין היינט געווען א דעפּוטאַט.

ווער איז דאָס דער „ערז", פרעגט איהר.

וואָס פערשטעהט איהר נישט. ער דער וועהלער, ימח שמו וזכרו ער וועט רען!

דאכט זיך, אז איך האָב גענוג געארבייט, געלעגט זיך אין דער לענג און אין דער ברייט, האָב אנגעווענדעט אלע כשר'ע, אפילו נישט כשר'ע מיטלען (ביי וואהלען ווערט אלץ גע'כשר'ט...), מען האָט מיך געקלעבט און צושמירט אויף אלע ווענד. איהר וועט נאָך היינט מיין נאָמען געפונען אויף אלע ראדאמער פּאַרקאנעס. איהר טרעפט מיך נאָך היינט אין אלע ראדאמער אונטערגאסען... כ'האָב ארויסגעלאָזט „ליטוטשקעס" מיט מיין פאָטאגראפיע און מיט מיין אויטא-ביאָגראפיע, מיינע קאָקורענטען האָב איך געמאכט מיט דער בלאָטע צוגלייך. כ'האָב אויף זיי אויסגערעדט אסור לדבר (ביי וואהלען מעג מען אלץ...), דעם שבת פאַר די וואהלען בין איך געפלויגען, ווי, להבדיל, טשעמבערלען מיט לעווינ'ען. איבער אלע בתי מדרשים און אלע שטיבלעך, און פאַר וועמען ס'האט נאָר געוואָלט הערען, פאַר אלע האָב איך גערעדט, האָב מיר איינגע'חזר'ט א דרשה פון אויסווענינג און געפלויגען.

אומעטום האָב איך גערעדט דאָס אייגענע, כ'האָב אנגעהויבען די דרשה מיט „געטרעטע וועהלער" און ווייטער ווידער א סדרה „יקום פורקן"-ווערטלעך, ווי: שאָוויניזם, עגאָאיזם, דעספּאָטיזם, פאַשיזם, סאָציאליזם, דעמאָגאָגיע, העגעמאָניע, שפּעטער: ליידאַצטווא, נאָכאלסטווא, פּענטאַצדוואָ, דאָ געהט א גאנץ ווערטער בוך: גנב, אַלפאָנס, פערקיפטע נשמה, באַנדיט, כוליגאַן, פּרוויען-שענדער, ליידאַק, מנוול, עם הארץ, שייגאָץ, עזות פנים א. אז. וו. א. אז. וו., כ'האָב אויך נישט פערגעסען אויף מיין רעכענונג: טיבת דפ"ל, יודיש פאָלק, איינציגער פאָרשטעהער, געחיסען, רייגע הענד, פליכטען, אויף דער וואך, אָנגעוועהטאַגטע פראגען, קעמפען, בעווייגען א. א. ח. א. א. וו.

אָפּגעכפּ'טשט, געענדיגט מיט א „זאָל לעבען!" און ווייטער געפלויגען מיט מיין באגאַזש אין אנ'אנדערער שוהל; אין אנ'אנדער בית המדרש. ווידער אויסגעלייגט מיין איינגע'חזר'טע דרשה און ווידער געענדיגט מיט א „זאָל לעבען!"

אין אָוונד, אז איך בין אהיימגעקומען א טויט מידער, קוים זיך געהאַלטען אויף די פוס, הונגעריג ווי א וואָלף און הייזעריג ווי א שעפּס, איז מיר אקעגענגעלאָפען זי, די דעפּוטאַטקע. צוגעלעגט מיר א קאַלטען קאָמפּרעס צום קאָפּ און א קאָמפּרעס מיט שפּריט צום האלז. איינגענומען, צום שוויצען און מעהר טויט ווי לעבעדיג, זיך געלעגט אין בעט אריין שלאָפען.

אָבער ווער קאָן דען שלאָפען. ווערט עפּיס געהט דאָך אזא יום הדין, ס'האָט מיר געהאַקט א צאָהן אין א צאָהן. אין קאָפּ איז געגאַנגען א מאשין, א מאשין — א גאַנצע פאַבריק מיט כוזענדער מאַשינען, ס'האָט געהאַט אין געבערעכענצעט.

א גאַנצען קינעמאַטאָגראַף האָב איך געהאַט אין קאָפּ. כ'האָב געזעהען דעם סיים, די בוסעסניצעס, מיין שטוהל, וואָס וואַרט אויף מיר, כ'האָב געזעהען דעם באנקעס. וואָס מ'מאכט פאַר מיין כבוד וועגען; געהערט די שבחים. וואָס מ'זאָגט אויף מיין אדרעס. כ'האָב געזעהען די וואַרע, וואָס מ'מאכט מיר אין שטיבעל צו קבלת שבת נאָך דער ערשטער סיים זיצונג, כ'האָב געזעהען בעשיינפערלען דעם קאָנווערט מיט דער ערשטער סיים-פענסיע.

דאָס אלץ האָב איך געזעהען, ליגענדיג אין בעט. דער קאָפּ האָט זיך געדרעהט, ס'האַרץ האָט געקלאַפּט אזוי א גאנצע נאַכט ביז אין דער פריה.

זונטאג פריה האָב איך זיך מקדים געווען, געלאָפען אין מקוה אריין, אָבגעדאַוונט און געלאָזט זיך אין גאס אריין.

מיט מיר זענען אייך אוועק מיין פלוני'ת'טע, די שוויגער, די רינסט, אין מיינע טעכטער, דאָס מאָל האָט אפילו מיין יונגסטע טאָכטער אויך שוין גע-

פּאָטאָקאָל.

מיר בעשייַנען הירעמיט און די געבּרידער פּאָטאָק אינטער די פירמא „י. ד. פּאָטאָק זיהנע" אין מאלאבאנדז נעבען בענדין, אז די קאָקוספּיטער פון קאָקוסניסטע האָט ווערט אויסגעארבייט אין זייער פאבריק אין מאלאָבאָנדז מיט דעם נאָמען „פּאָטאָקאָל" ווערט געמאַכט בהכשר גמור על חג הפסח על צד היותר טוב אינטער אינזער אויפזיכט און די פיטער מעגען עסען היראים והחרדים אונד צו בענוצען זאָ צו פליישיגע זאָ צו מילכיגע מאכלים אהנע שום נאָכדענקונג אויף יעדען פאקעט בעפינדעט זיך א שטעמפּעל כשר לפסח בהשגחת הרב והבד"צ דבענדין.

ובעה"ח אור ה' יתרו תרפ"ח בענדין.

חנוך צבי הכהן לעווין אב"ד דפה
יהושע דומ"צ
דו יצחק דומ"צ
חנוך דוד סג"ל דומ"צ

ווי אין קאָנזאָולסיע און, וואַרפענדיג מיט די הענד און פיס — כסדר געשריפען: — ביילקע וו. אאוס ראדאָם פּאָלאָן. פיינריך ווערדיקא אאוס אונגאַרן, זאגען זי שאָן, האָבען זיי דאָ היער געזאָהגט!

אויף זיינע יעלות און ווילדע געשרייען איז זיך אָנגעלאָפען דער גאַנצער האָטעל פּערסאָנאל און, צוקוקענדיג זיך צו דעם גאַליציאַנער'ס קאָמישע שטיק האָבען זיי אויסגעזעצט אין א נאָך גרעסער געלעכטער און ווידער אמאָהל האָבען זיי געשאָקעלט מיט'ן קאָפּ אלס צייכען אויף יאָ. דער גאַליציאַנער האָט זיך דאַן געחאַפּט אויף דעם בעדייט פון זייערע שאָקלעדיגע קעפּ און ער האָט זיך אנגעשטויסען, אז דאָס מיינען זיי, אז — „יאָ". אָבער דאָס משינהדיגע לאַכען זייער'ס האָט איהם זעהר דערשראָקען און גלייכצייטיג איהם אויסגעוויזען אלס א פּערדעכטיגער סימן. איהם איז איינגעפאַלען א שרעקליכער געדאַנק, מי יודע, וואָס מיט דער דאָזיגער ביילקע איז דאָ געשעהן און ווער ווייסט, צי מ'האָט זי נישט דאָ פערנאַרט און ערגיץ וואו פון דאַנען אוועקגעפיהרט. האָט ער גענומען קושען דעם עלטסטען דיענער, וועמענס גרעסערע ראַנגע ער האָט דערקאָנט לויט דער הערליכער לאַקיי-אנטהועכץ און גאָלדענע קנעפּ — און געבעטען זיך ביי איהם: — זאגען זי, געטליכער הערר, וואָ דאָ-היער ביילקע וו. מיט'ן פיינריך ווערדיקא? זאגען זי מיר, האָבען זי מיטלייד אויף מיר. —

די דינערשאַפט האָט זיך נאָך פיעל אָנשטרענגונגען אָנגעשטויסען וועמען ער מיינט, ווייל דער עלטסטער פון זיי האָט זיי איסמערקזאם געמאכט, אז די דאָזיגע צוויי נעמען, וואָס דער אויסלענדער רופט אָן, זענען ווירקליך פערשריבען אין די איינמעלדונג'ס ביכער פון האָטעל. דער זעלבער עלטסטער האָט דעם גאַליציאַנער אָנגענומען ביי דער האַנד, איהם ארויפגעפיהרט אויפ'ן 5-טען שטאָק און, אויפמאַכענדיג א צימער האָט ער איהם אָנגעוויזען אויף פיעל געפּעק און אויף רומעניש געזאָגט צו איהם, ער זאָל דערקאָנען אי די קליידער און אָן די זאַכען, וואָס זענען געווען צוואָרפען איבער'ן צימער. צי דאָס זענען פון דער, האָט ער זוכט. דער גאַליציאַנער וואָס ער האָט נישט פערשטאַנען. וואָס מ'רעדט צו איהם, האָט זיך אליין ערלויבט און גענומען ארומטאַפּען די זאַכען ווי א שמעק-הינד. ער האָט צוואָרפען אלע זאַכען, גענישטערט אין דעם נישט-אויפגעבעטען בעט — אָבער קיין סימן, קיין שפּור. צום לעצט האָט ער ארויסגענומען איינגעפאַקטע זאַכען אין א געפּעפּנטע וואַליזע, וואו ס'איז געלעגען לוקסוסאַרטע דאַמען-טואַלעטען. ער האָט ביסלעכווייז און פאַרזיכטיג אַלץ פון דאָרט ארויסגעשאַרט און ענדליך צוגעקומען צו א גרויסאַרטיגען אַלבום. מיט ציטערדיגע הענד האָט ער אויפגעבלעטערט און ביים ערשטען מיש האָט ער דערזעהן א העלדיש בילד פון א מיליטער-מאַן, אונטער וועלכען ס'איז געווען די אונטערשריפט: „נאַחום ווערדיקא, פיינריך אין דער עסטרייכיש אונגאַרישע ארמעע".

דעם גאַליציאַנער האָט א שווינדעל געטוהן פאַר די אויגען און נישט מיט זיין קול האָט ער אויסגעשריגען: — אך גאָט, יאָ, דאָ היער זינד זיי, איך האָבע

האט וואהל-רעכט... דער וואהל-אפיזאד איז נאך געווען פערמאכט, ס'איז ערשט געווען 6 פארטאגס, קיין ילוד אשה איז נאך נישט געווען, אפגעשטאנען א דריי שעה. און די ערשטע שטימען אין דער וואהל-אורנע זענען געפאלען פאר מיין קאנדידאטור.

פון דאן-אן האבען מיינע פיס נישט גערוהט, געלאפען, ווי איך וואלט געהאט איינגענומען א קווארטירעל ריציניאיל, דראזשקעס אהין, דראזשקינס אהער, האב מיר געשאפען א בעקאנטען דרדקי מלמד. האט ער מיר געגעבען ס'גאנצע חדר „ען קאפערא" צו דיספאזיציע. אלע יונגלעך האבען געטראגען שמחת תורה-פעהנער (טראנספארענטען כלפ"ן) מיט אויפשריפטען: „זאל לעבען שמשון בעריש פאנטאפעלו" „שטימט פאר דער ליסטע 100"

מיטאג-צייט האב איך מיר אפגעדינגען א טאקסובקע, בעקלעבט מיט נומערען פון אלע זייטען, און אליין, בכבודו ובעצמו זיך א-אפגעלאזט אין יודישען קווארטאל צו „מיינע" וועהלער.

דעם שאפער האב איך געהייסען געבען איין „תקיעה" נאך דער צווייטער אזו דא. וואו מ'האט געדארפט, האט ער נעגעבען די אמת'ע „תקיעה גרולה" און זאלען יודען וויסען, פאר וועמען אפצוגעבען די שטימען.

אזוי בין איך געווען „סעטיג" א גאנצען טאג. קוים דערלעבט די נאכט. האב איך מיך אריינגעכאפט אין דער רעדאקציע, דארט, וואו ס'קומען אן אלע ערשטע ידיעות. כ'האב מיך לעגיטימירט, אז איך בין א קאנדידאט צום סיים, און אפגעווארט דעם גזר דין.

ווי אזוי איך בין ביי יעדען קלונג פון די טעלעפאנען געווארען גרין און געל, ווי אזוי כ'האט מיר געדרעהט אין קאפ ביי יעדען בעריכט, ווי אזוי איך בין אפגעשטארבען איבער-ניין בעת דער רעדאקטאר האט אלע שעה געמאכט די פראוויזארישע אויפרעכנונג, אז וואס איך האב אריינגעכאפט פון מיין יודענע ווען איך בין אהיימגעקומען אינדערפריה מיט דער בשורה: „איך בין א-דורכגעפאלען" — דאס אלץ בין איך אייך שוין מוחל.

ווארום וואס בין איך דען מעהר מורינו פון אנדערע „זאוואדאווע" דעפוטאטען. וואס האבען שוין געהאט חזקה-בענקלעך, און אויב זיי זענען געבליבען ווייטער, דאס מיין איך — מיט א הויז ווייטער, וואס בין איך מעהר יחסן פון זיי?

ווי זאגט איהר? - „צרת רבים אין חצי נחמה". נאר דאס איינציגע, וואס קרענקט מיך, איז דאס, וואס איך האב זיך אריינגעריסען מיט א וועלט מענשען, צו וואס האב איך מיך געדארפט פערפינגען, צו וואס האב איך געזודעלט ערענטליכע מענשען? צו וואס האב איך מיך געדארפט אויסלערנען א גאנצע דרשה פון אויסווענינג, צו וואס האב איך גערארפט דעם גאנצען ים יקים פורק-הערטער, צו וואס? אויף וואסערע כפרות האב איך דאס אלץ נעדארפט? סיי ווי איך בין דאך א דורכגעפאלענער!...

י. אבערזשאנעק.

נפטר געווארען דער אסטראווצער רבי ר' מאיר יחיאל זצ"ל.

זונטאג פריה איז אין ראדאם דערהאלטען געווארען א ידיעה, אז אין אסטראווצע איז נפטר געווארען דער בעריהמטער רבי ר' מאיר יחיאל אין עלטער פון 76 יאהר.

דער רבי ר' יחיאל מאיר זצ"ל, וועלכער איז כל ימיו געווען א גרויסער חלוש, האט זיך פון פורים-אן אנגעהויבען זעהר שלעכט צו פיהלען, די מקורבים האבען איהם געהאלט פיהרען קיין ווארשא זיין געזונד-צושטאנד האט עס אבער נישט ערלויבט. מ'האט צו איהם ארויסגערופען דעם ד"ר לעווין פון ווארשא, וועלכער האט געגעבען גאנץ שוואכע האפנונגען.

שבת אוונד איז דער רבי געווארען זעהר שוואך און אין א געוויסען מאמענט איז ער אנידערגעפאלען אויפ'ן בעט. די מקורבים און די פאמיליע, וועלכע האבען זיך געפונען אין שטוב האבען געמיינט, אז דעם רבי'ן איז נישט גוט געווארען, ווייל דער רבי האט געהאט א טבע זעהר אפט צו חלש'ן. ווען מען איז צוגעגאנגען צום בעט האט מען בעמערקט, אז ער איז נפטר געווארען.

די טרויעריגע ידיעה איז תיכף פונאנדערגעשיקט געווארען בכל תפוצות ישראל און אומעטום ארויסגערופען א שווערען און דערדריקענדען רושם.

דער רושם אין ראדאם.

די ידיעה וועגען דער פטירה פון אסטראווצער רבי'ן זצ"ל האט אין די ראדאמער חסידישע קרייזען ארויסגערופען אויפריכטיגען טרויער. קיין אסטראווצע זענען באלד זעגפאהרען ארויסגעפאהרען הונדערטער חסידים און פערעהרער פון ראדאם און אומגעגנד. אסטראווצע איז צוליב דעם פטירה-אנדעלס געווארען אין אן אמת'דיגען עמק-הבכא. די בילדער און סצענעס פון צוזאמענגעבראכענקייט און פערצווייפלונג פון דעם רבי'נ'ס מקורבים און חסידים צוליב דעם שווערען פערלוסט זענען אונבעשרייבליך.

* · *

דער נפטר איז 18 יאהר געווען רבי אין סקערנעוויץ און שפעטער פערנומען דעם כסא הרבנות אין אסטראווצע אין דארט איז היינטער 40 יאהר געווען א גייסטיגער צענטער פאר טויזענדער חסידים

צו דער לויה זענען קיין אסטראווצע געקומען פיעל רביים און רבנים פון אלע עקען פוילען.

ביים קבר פון נרויסען נפטר איז געקרוינט געווארען אלס ממלא מקומו דער איינציגער זוהן פון רבי'ן, דער נאשעלסקער רב ר' יחזקאל'ע, דער איידעם פון מגלצער רבי'ן.

געפונען און, האלטענדיג דאס בילד אין האנד איז ער צוגעלאפען צום לאקיי און געהאלזט איהם און געקושט אהן אויפהער. דער לאקיי האט אנגעהויבען עפיס תופש זיין, אז דער אויסלענדער איז נישט משוגע און, אז דא מוז עפיס זיין, האט ער איהם אראבגעפיהרט אין פארטער אין דער קאנצעלאריע, וואו ער האט אויפגעמאכט א טישלאד און, ארויסנעמענדיג פון דארט איינעם פון א סך פעטער, דאס ארויפגעלעגט אויפ'ן טיש, ווענדענדיג זיך צום גאליציאנער מיט א האנד-צייכען ער זאל דארט אריינקוקען. דער גאליציאנער האט דאן דערזעהן א צווייטע און א נאך גרעסערע סענסאציע. אריינקוקענדיג אין דייטשען פאס האט ער איבערגעליינט דעם נאמען ביילקע ו. אאוס ראדאם און באלד אויפ'ן צווייטען בלעטיל דערזעהן דאס צוגעקלעפטע בילד פון ביילקע. דער גאליציאנער האט איינגאנצען א ציטער געטוהן און פאר גרויס איבעראשונג אנגעהויבען אזש צו וויינען און לאכען צו זאמען. דער לאקיי, וועלכער איז געווען אויפזעהער פון האטעל איז גערירהרט געווארען פון דאר דאזיגע סצענע און ער אליין איז שוין יעצט אויך געווען זעהר נייגעריג צו וויסען, וואס דא געהט-פאר. אבער ער האט ניט געהאט קיין מעגליכקייטען צו פערשטענדיגען זיך צוליעב די שפראך שוועריגקייטען, זענען ביידע געשטאנען, זיך אנגעקוקט ווי שטומע בעשעפענישען, וואס זיי האבען עפיס אינסטינקטיוו פערשטאנען, האבען זיי זיך אבער נישט געקאנט צונויפרעדען. אפילו די איבריגע לאקייען האבען שוין איצט אזוי פיעל נישט געלאכט און זייערע שמייכלעדיגע פנימ'ער זענען פערצויגען געווארען מיט א ערנסטע מינע.

צום גליק איז פלוצלינג אנגעקומען א עסטרייכישער פולקאווניק, וועלכער האט געוואהנט אין זעלבען האטעל און א דאנק איהם אין דער גאנצער פלאנמער אויפגעקנוילט געווארען. דער גאליציאנער האט מיט פיבער און שרעק דערצעהלט די גאנצע געשיכטע אויף דייטש, דער פולקאווניק איז געווארען דאלמעטשער און זיינט רייד איבערגעזעצט דעם לאקיי. וועלכער האט דערצעהלט, אז א זייגער 11 אין דערפריה, איז דאס דאזיגע מיידעל אוועק מיט א עסטרייכישען זעלנער און ביז איצט איצט נאך נישט צוריקגעקומען. דער לאקיי האט אויך איבערגעגעבען, אז צוויי וואכען האט דאס אידישע מיידעל געוואהנט צוזאמען מיט א אונגארישען פיינריך, וועלכער איז נעכטען פערשווינדען און אויף זיין ארט איז געקומען א צווייטער מיליטערמאן, וועלכער איז מיט איהר אוועק און דאס מיידעל האט אלץ דא איבערגעלאזט אין האטעל.

דער גאליציאנער האט ערקלערט דעם פולקאווניק, אז נישט אנדערש ווי דאס יודישע מיידעל איז פערפיהרט געווארען און ער האט זיך געבעטען מיט טרעהרען אין די אויגען, דער פולקאווניק זאל אויספארשען די דאזיגע רעטזעלהאפטע געשיכטע פון זיינע זעלנער. אויפהערענדיג אלץ אין דער פולקאווניק געווארען שטארק פעראינטערעסירט און געהייסען דעם גאליציאנער זיך לאזען איבער אלע רעסטאראנען און קאבארעטען און נאכהער קומען צו איהם אין דער קריין קאמענדע, אויפגעבענדיג איהם גלייכצייטיג אנ'אדרעס וואו ער האט זיך צו ווענדען. און אויב ער וועט זיי נישט אויפגעפונען, האט דער פולקאווניק פערשפראכען, אז ער וועט אונטערנעמען א שטרענגע אויספארשונג.

דער גאליציאנער האט זיך פערנוינענדיג ביז צו דער ערד גערוקט דעם

וואס הערט זיך אין ראדאם.

דאס איבערטראָגען די ראַדאָמער באהן-דירעקציע קען כעלם איז שוין בעשטעטיגט.

דעם 28־טען פ. ח. איז קיין כעלם געקומען א קאָמיסיע, אין וועלכער ס׳זענען געזעסען פערטרעטען דער די־רעקטאָר פונ׳ם קאָמוני־קאציע דעפאַרטא־מענט אין מיניסטעריום ה׳ אינז. ציע־כאנאָווסקי און פרעזעס פון דער ראדאָ־מער באהן־דירעקציע ה׳ אינז. אנדזיע־יעווסקי א. א.

די קאָמיסיע איז געקומען אין אנגע־לעגענהייטען פון בעשטימען דעם פּלאַץ אויף וועלכען ס׳דאַרף אויסגעבויט ווע־רען דער בנין פון די דירעקציע־אמטען.

גלייכצייטיג אין דעם ערשטען מערץ — וועגען די אנגעלעגענהייטען פאַרגע־קומען אין קאָמוניקאציע־מיניסטעריום אין ווארשא א קאָנפערענץ, מיט׳ן אנטייל פון ארטיגען בורמישסש ה׳ גוט אלס פערטרעטער פון דער שטאָדט.

אין דער צייט ווען די אויבענערע־מאָנטע קאָמיסיע האָט געוויילט אין כעלם איז מען געוואָר געוואָרען, אז גאָר אין קורצען דאַרף קומען דער אַר־בייטס־לייטער.

אין משך פון 3 חדשים וועלען שטעהן 4 הילצערנע הייזער, וועלכע וועלען דיע־נען אלס צייטווייליגע וואוינונגען און ביוראָס פאַר דער בוי־אדמיניסטראַציע.

דער הויפט־בנין פון דער דירעקציע וועט פערנעהמען 80 קוו. מעטער און ער וועט נאָך דאָס יאָהר זיין אויפגע־בויט און בעדעקט מיט א דאַך נאָך פאר׳ן ווינטער.

צו דעם צוועק האָט שוין די רעגי־רונג אסיגנירט 10 מיליאָן זל.

זיצונג אין שטאָדט-ראָט.

קומענדיגען דינסטאג דעם 20־טען מערץ ה. י. קומט פאָר א זיצונג אין שטאָדט־ראָט. אויף דעם טאָג־אָרדנונג שטעהען א רייהע וויכטיגע פראַגען. צווישען אנדערע וועט אויך בעטראכט ווערען די פראגע וועגען דעקען די אויסגאָבען ביים איינפיהרען קאנאליזאצי־יע און דאָרף־ייטונג, ווי אויך ווע־גען בעשטימען אנ׳אָבצאָהל פאר בענו־צען קאנאָלען און שטאָדטישע וואסער־לייטונג אין יאָהר 1928. ס׳וועט אויך בעהאנדעלט ווערען דער סטאטוט, וואס אין נוגע דעם נייעם מאגיסטראט־שטיי־ער אויף צו היילען אָרימע קראנקע.

אימפאָזאנטע פאָרשטעלונג פון די שילער פון גימנאַזיום „פשיאַטשיל וויעדזי".

היינטיגען שבת 3.30 נ. מ. ווערט דורך די שילער פון גימנאזיע „פשיא־טשול וויעדזי" איינגעאָרדענט א אימפאָ־זאנטע פאָרשטעלונג אין טעאטער „ראָז־מאָיטאָשטשי".

שוין א רייהע יאָהרען האט די היגע יודישע גימנאזיום „פשיאטשול וויעדזי", א טראדיציע איינצואָרדנען פאָרשטעלונ־גען אויף חנוכה און פורים. צוליב דער אויסגעצייכענטער רעזשי זענען די פאָר־שטעלונגען שטענדיג געשטאנען אויף א ארטיסטישען און עסטעטישען ניווא. די פאָרשטעלונגען זענען אלע מאָל פאָרגעקומען אין אייגענעם לאָקאָל פון גימנאזיום, צוליב דעם אָבער, וואָס די אויספיהרונג איז שטענדיג געווען א געלונגענע און ארויסגערופען בעוואונ־דערונג, האָט די דירעקציע דאָס מאָהל בעשלאָסען די פאָרשטעלונג איינצואָרד־נען אין שטאָדטישען טעאַטער „ראָז־מאָיטאָשטשי".

דער פראָגראַם וועט זיין א העכסט־אינטערעסאַנטער. אויסער דעם שול כאָר, גימנאַסטישע איבונגען, וועט אויסגע־פיהרט ווערען אין דער פוילישער שפראך א פאנטאסטישע פעערי „פאפּ־ראָק־בלום", וואו ס׳וועלען אויפטרעטען 20 שול־קינדער אין קאָסטיומען. פון וועלכע יעדעס איינע קינד וועט מיט זיך פאָרשטעלען דאָס געשטאָלט פון א געוויסע בלום. נאָכדעם וועט אויסגע־פיהרט ווערען אין העברעאישען „פורים־שפיעלער"—האָט ענטהאלט א לעבעדיגע אקציע—אין אָריגינעלע קאָסטיומען. אויך דאָ וועלען זיך בעטייליגען 20 קינדער ס׳וועט אויך אויסגעפיהרט ווערען די אזוי גערופענע „פורים כטאָראָט" צוזאַמענגעשטעלט לויט די נייעסטע מע־אטראלע עקספעריענצען.

צוליב דעם רייכען און פערשידענאר־טיגען פראָגראם אין דעם וויכטיגען ציעל, וואָס די הכנסה פון דער פאָר־שטעלונג געהט לטובת אינפּערמעגליכע שילער אין צו האָפען, אז די פאָרשטע־לונג וועט צאָהלרייך בעזוכט ווערען פון די ברייטערע שיכטען פון דער יו־דישער בעפעלקערונג.

צוליב דעם, וואָס דער טעאטער־זאהל ווערט אָבגעגעבען צו דער דיר־פאָזיציע פון דער טעאַטער־דירעקציע 7 אָזייגער, ווערט געבעטען צו קומען פּינקטליך האלב פיער נאָך מיטאָג.

צוליב א בהמה שיער נישט בטל געוואָרען א שידוך.

צוליב א האָהן מיט א הין איז חרוב געוואָרען ביתר און צוליב א בהמה איז אין שטעדטיל ק. (נישט ווייט פון ראַ־דאָם) שיער נישט צושטערט געוואָרען א שידוך.

די מעשה שטעלט זיך פאָר אזוי:

א געוויסער יונגערמאַן, וועלכער האָט זיך פערליבט אין א דאָרטיגען מיידעל. האָט איהר געמאכט א פאָר־שלאג חתונה צו האָבען. דערביי האָט ער איהר צוגעזאָגט צונעמען ווי זי שטעהט און געהט. דאָס מיידעל האָט דעם טוד פערטריוט איהרע עלטערען, וועלכע האָבען זיך טאַקי אָנגעכאָפּט מיט ביידע הענד, און נישט קלערענ־דיג קיין סך האָט מען אָפּגעשטימט די חתונה אויף פאָריגען פרייטאג.

די מחותנת׳טע האָט נישט געקאַרגט קיין געלד, זי האָט איינגעקויפט דאָס בעסטע פלייש און פיש, געבאַקען טאָרטלעך און לעקעך אויף רעכטע חתונה און צעשיקט חתונה־קאַרטען אין שטע־

פולקאָווניק און זיך אוועקגעלאָזט אי־בער בוקארעשט מיט׳ן בילד פון פיינ־ריך. ער האָט אפילו געבעטען דעם לאָקיי דעם פאַס מיט׳ן בילד פון בייל־קע, אָבער יענער האָט אנגעזאגט, ער־קלערענדיג, אז דאָס מוז בלייבען אלס דאַקומענט אין האָטעל. אפילו דער פול־קאָווניק האָט נישט געקאָנט פועל׳ען און דער גאליציאַנער האָט קוים אויס־געבעטען דאָס בלויזע בילד פון פיינ־ריך.

א גאנצען טאָג איז דער גאליציאנער ארומגעגאנגען איבער פערשידענע רעס־טאָראנען און ציקערניעס, אָבער אָהן ערפאָלג. ביינאַכט האָט ער ארומקוקא־צירט אין די קאַבאַרעטען און פערשי־דענע נאַכט־לאָקאלען, אָבער אויך דאָס אייגענע. ס׳איז שוין געווען אזייגער צוויי ביינאַכט. דער גאליציאנער איז געזעסען אין איינעם פון די גרעסטע בוקארעשטער רעסטאָראנען אויף די פרינצ־פאלכטע גאַס, וואו ס׳איז אויך געווען איינגעאָרדענט א זעהר אינטע־רעסאנטער קאבארעט, וועלכער האָט צוגעצויגען א גרויסע צאָהל בעזוכער פון ליטער אריסטאָקראַטיע און אינטע־ליגענץ. צווישען זיי אויך פיעל הויכ־געשטעלטע פאָרשטעהער פון דער עס־טרייך־דייטשער מיליטערישער אָקופּא־ציע־מאכט. דער גאליציאנער, א מיע־דער, א דערשלאָגענער פון א גאנצען טאָג און האלבע נאכט ארומלויפען אָהן שום רעזולטאט, האָט שוין געהאט בע־שלאָסען צו רעזיגנירען אויף ווייטער אַר זוכען, נאר בעשלאָסען דאָ צו פאַר־בלייבען ביז נאָך און באלד בעגינען זיך ווענדען נאָך הילף אין דער עסט־רייכישער קריגס־קאָמאנדע צום פולקאָוו־ניק.

דער רוישיגער לעבענס־אימפעט אין קאבאַרעט איז ראן אריין אין דער פו־לער פראכט און ברען. דער גרויסער פרעכטיגער שפיגעל־זאהל איז איבער־פולט געווען איבער די ברעגעט און די קאבארעט־מענצעינס אין זינגערינס האָבען מיט זייער שעהנקייט און עלע־גאנץ אנגעצינדען ברענעדיגע תאוה־פייערליך אין די הונדערטער אייגען פון דער לעבע־וועלט. אלץ האָט זיך געוויגט אין שכרות און ליידענשאפט. שאמפּאניער האָט זיך געגאָסען ווי וואַ־סער און געלד—ווי האָגעל. די באלעט־ניצאָס אין קאַפּעלדאַמען זענען פול געגאַנגען ארום די טישלעך און וואו אמאל איז דאָס נאכט לעבען אריין אין ענטוזיאַס־שן אויפברויז. פלירטלינג, אומגערעכט אין דעם צעטאנצטען און צעהפקר׳טען זיס־בימערען לעבען, אין דעם קאָכטיריגען לאראָחאר פון טעניץ, שכרות און ליעבע האָט זיך אין גרויסען טומלדיגען זאהל אריינגעטראָגען א גרויס געוואלד וואָס האָט אויפגערודערט די גאנצע לעבעדיגע געזעלשאַפט. איידער יען און וואָס, איידער די געסט האָבען צייט געהאט צו פרעגן זיך וואָס ס׳איז געשען, האָבען די קעלנערס אריינגעטראָגען אויף די הענד א פער׳חלש׳טע פרויענ־קערפּער כמעט אָהן סמנים פון לעבען. די הערליכע שעהנקייט פון טויט בלא־סען פרויען־געזיכט האָט צוגעצויגען ביי אלע די אויפמערקזאַמקייט פון אלע געסט און אנטוזיאַסטיש אויפ׳ן זאהל האָבען זיך געהערט רופען און וואונדערען. ער האָט נאָך נישט געזעהן בעזוכען די דאָזיגע פער׳חלש׳טע יונגע פרוי, וואָס איז שפעט אין דער נאכט אריינגעבאַ־

טיל. ווי אויך צו קרובים און משפחה אויף דער טראַוינג, בעטענדיג זיי אויף איהר טאכטער'ס חתונה.

אין בעשטימטען חופה-טאג זענען זיך טאקי צונויפגעקומען פיעל געסט. מ'האט זיך געווינשען מזל-טוב, און אונטער די קלאנגען פון א כלי-זמרים-אָרקעסטער האט מען אנגעהויבען פיהרען חתן כלה אויפ'ן שוהל-הויף צו דער חופה.

אין מאמענט ווען די כלה איז שוין געשטאנען אונטער די פיער חופה-שטאנגען, און דער חתן האט שוין געהאלטען דאס פינגעריל מקדש צו זיין זערמיט די כלה, איז אנגעלאפען דער שמש פון רב און א געשריי געטוהן: האלט! — איך האב א בעפעהל פון רב, אז מ'זאל די חופה פערהאלטען — די כלה איז פון גרויס שרעק א פאל געטוהן אויף די ערד א פער'חלש'טע און דער טומעל צווישען עולם איז געווארען אונבעשרייבליך.

ערשט שפעטער, ווען מ'האט איהר דערמונטערט איז מען געלאפען מיט'ן חתן צום רב, וואו ס'האט זיך ארויסגעוויזען אט וואס:

דער חתן איז פריהער געווען פערקנס'ט מיט אנ'אנדער מיידעל, וועמענס מוטער האט דאן פערקויפט א בהמה פאר א שפאט ביליגען פרייז, כדי צו שאפען דעם געפאדערטען נדן, נאר צוליב פערשידענע סבות איז דער שידוך צונישט געווארען און, דערוויסענדיג זיך ערשט, אז ער געהט חתונה האבען מיט א צווייטער, האט די מוטער פון דעם ערשטען מיידעל געפאדערט 26 דאלאר ענטשעדיגונג, וואס עס שטעהט איהר פאר צו דערלנגען, אויב זי זאל ערשט וועלען אפקויפען א ח

קוה.

... נאך לאנגע חקירות ודרישות האט דער רב געפסקענט, אז ער דארף ליידען א העלפט פון היזק, און דער סוף איז טאקע געווען, אז דער חתן האט נעבעך בחרפתו געמוזט ארויסטראגען — ווי א טאטע — 10 דאלאר און דאן איז די חופה בעפרייט געווארען פון ארעסט.

די בעריהמטע פאלק'ס-זינגער זעליגפעלד-קיפניס אין ראדאם.

היינטיגען שבת-צו-נאכטס, דעם 17-טען ה. י. קומט פאר, אין טעאטער "ראָזמאיטאשטשי" א קאנצערט פון די פאפולערע און בעריהמטע פאלק'ס-זינגער זמרה זעליגפעלד און מ. קיפניס.

דער פראגראם פון קאנצערט איז א רייכער און פערשידענארטיגער. אין דעם גרויסען געזאנג-רעפערטואר געהען אריין פיעל נייע און אריגינעלע פאלק'ס-לידער, וואס זענען געווען בעהאלטען אין די אוצרות פון דער פאלקסטימליכער מוזיק, און ביז היינט נאך נישט געזונגען געווארען. קיפניס, וועמען מ'קאן אנרופען דעם דיכטער פון פאלקסטימליכען ניגון, האט די אלע לידער, וואס בלאנדושען צווישען פאלק, געלייטערט, איבערגעשאפען, אויפפאסענדיג ריכטיג יעדען קלאנג-אויסדריק און טאהן-אונטערפראפאציע לויט דעם ערשטען נוסח ביז צום שורש און אור-קוואל פון דער פאלק'ס-נשמה.

די נעמען פון ביידע פאלק'ס-זינגער זעליגפעלד און קיפניס זענען ביים יודישען עולם גענוג בעקאנט. זייער קאנצערט וועט בלי ספק געפונען א טיעפען אפקלאנג ביי יעדען איינעם, וואס האט מוזיקאלישע פערשטענדניש פאר דעם יודישען פאלק'ס-ליעד און פאר די פערלדיגע מאטיווען פון יודישען פאלקסטימליכען ניגון.

Kino „ODEON" w Radomiu.

Od poniedziałku 19 marca b. r.

Jedna z najnowszych pereł kinematografji - p. t.

GDY MĘŻCZYZNA KOCHA

Obraz znany w branży kinematograficznej

jako „BRYLANT PIERWSZEJ KLASY"

Arcydzieło światowej sławy.

Bardziej porywający jak Bestja Morska

Bardziej sceniczny od Wieży Miłości

Jedna z najwspanialszych wystaw

Klejnoty i stroje kosztowały fortunę

Niebywałe sceny buntu na okręcie

Nadzwyczajne wykonanie. — Przecudowna treść.

W ROLACH GŁÓWNYCH ARTYŚCI TEJ MIARY JAK:

John Barrymore i Dolores Costello

którzy koncertową grą swoją podbiją serca wszystkich.

פון מאסקען-באל.

דער מאסקען-באל, וואס איז פארגעקומען פאריגען שבת-צו-נאכט איז ארויס מיט ערפאלג. דער עולם האט זיך גוט געווילט און פערברענגט געמיטליך ביז 7 אין דער פריה. די קאראקטעריסטיק אונטער דער רעפלעקטארען-בעשטראהלונג האט גוט אויסגעזעהן און געמאכט אנ'איינדרוק.

ס'זענען געטיילט געווארען דריי פריזען.

פרל'. זוויקעלסקא איז אויסגעקליבען געווארען אלס די קעניגין פון באל און פאר'ן שענסטען קאסטיום בעקומען דעם ערשטען פריז. דעם צווייטען פריז האט בעקומען פרל' מאַרטאפעל און דעם דריטען פריז — פרל' לעששס.

די ארדנונג און בכלל די איינריכטונג פון באל איז א דאנק די בעמיהונג פון די ארגאניזאטארען — געווען א זארג-פעלטיגע און צופרידענשטעלענדע.

אויסבעסערונג.

אין צוזאמענהאנג מיט'ן נאטיץ "די שטאט-רשימה פון גמינע-בודושעט אויפ'ן יאהר 1928", וואס איז געדרוקט געווען אין "ראד.-קעלצער לעבען" פון פאריגע וואך, האט אונז די גמינע צוגעשיקט אנ'אויסבעסערונג מיט דער אויפפאדערונג, אויפ'ן גרונד פון קארעקס-פאראגראפען, עס אפצודרוקען.

אין דער אויסבעסערונג ווערט געזאגט פאלגענדעס:

"נישט אמת איז, אז ווענען דורכזעהן דעם עטאט פאר'ן יאהר 1928 האט די גמינע זיך בעגנוגענט מיט צוויי קליי-

לן אין רעסטאראן אייפצמונטערן — זעגען גלייך אנגעקומען צולויפען א גאנצע חמארע פון דער הינטער-וועלט: מעסער-שטעכער'ס, אלפאנסען און פערשידענע גאסען-טיפען און פערברעכערישע העלדען. זיי אלע האבען זיך מיט שטורם איינגעריסען און מיט מעסערס. אין די הענד געדראהט דעם וואס וועט זיך אנטקעגענען צו קעמפפען מיט זיי. איינער פון די דאזיגע העלדען פון דער הינטער-וועלט האט ערקלערט, אז דאס דאזיגע מיידעל איז זיין כלה, וועלכע האט איהם פערראטען מיט א צווייטען און געוואלט דאס פון איהם אנטלויפען.

דעם גאליציאנער איז די גאנצע געשעהניש געווארען אייפפאלענד און ער איז געווען נייגעריג אנצוקוקען דאס דאזיגע פערחלש'טע מיידעל. אין איין אנגסט האט ער זיך צוגערוקט נעהנטער און ווען ער האט דערזעהן, אז דאס איז ביילקע האט ער פון גרויס איבעראשונג אליין אויך געמאכט א געזונטען חי'ש און א זעץ געטוהן אויף דער ערד. אויפ'ן זאהל איז שטשטאנען א געוואלדיגע מהומה. די רעסטאראן-אייגענטימער האבען טעלעפאנירט אין פאליציי קאמענדע, וועלכע האט תיכף ארויסגעשיקט א גרעסערען טראנספארט פאליציי און זעלנער. די מעסער-שטעכער, דערזעהענדיג מיליטער-לייט צווישען די געסט און די אנגעקומענע נייע פאליציי איז אראבגעפאלען פון קוראזש און שוין אביסעל רעניגער געטומעלט. מ'האט דאן ביידע, דעם גאליציאנער מיט דעם מיידעל, אבגעמונטערט און נאכדעם האט דער זאהל בייגעוואהנט א סצענע, פון וואס יעדער האט אויפגעשוידערט. גלייך נאכ'ן דערמונטערען ווען ביידע נע'חלש'טע זענען געקומען צו זיך, האט דאס מיידעל געמאכט א שרעקליך געוואלד או. דערזעהענדיג דעם גאליציאנער איז זי אויף איהם ארויפגעפאלען און מיט א ספאזמאטיש געוויין אויסגעשריען: — דערבארעמט אייך ה' מ. און ראטעוועט מיך, סו, וואן קומט איהר דא אהער? האט רחמנות און זייט מיך מציל פון א גרויס געפאהר. —

איבער'ן זאהל איז געווארען א טויטע שטילקייט. און ווי דער גאליציאנער האט דערצעהלט, וואס ס'איז געשעהן און ווער דאס שענע יונגע מיידעל איז, האבען אלע אויפגעשטעלט מויל און אויערן. די באנדע מעסער-שטעכער'ס האבען זיך געוואלט ווארפען אויפ'ן גאליציאנער. זיי האבען געשריגען אז ער איז אנ'אלפאנס און ער וויל זי פערפיהרען. אויפ'ן געבעט פון גאליציאנער האט מען גלייך אבגעקלינגען אין האטעל צו דער דיגערשאפט, וועלכע זאלען אליין אהערקומען און אויך מיטטיילען צו דעם פאלקאווניק און אלע צוזאמען זאלען זיי דא אהערקומען און אלס עדות בעשטעטיגען צי דאס אלעס, וואס דער גאליציאנער זאגט, איז אמת. אלע געסט זענען שוין נישט אוועק, און געבליבען ווארטען צו זעהן מיט וואס דאס וועט זיך ענדיגען.

(פארטזעצונג קומט.)

נע מודעה לעך אויף די אונחעניגסטע מויערען פון גמינע-בנין און נאך א דערנעבענדיגע געביידע; דאגעגען איז אמת, אז די מעלדונגען וועגען דורכ'ן מאגיסטראט פונאנדערגעקלעבט געוואָרען איבער דער גאנצער שטאָדט און פארשטאָדט און אלע ראגעס און קיאָסקעס ווי אלע אנדערע אמטליכע פובליקאציעס. אויסער דעם דאָזיגען איינציגען עפענטליכען פובליקאציאָנ'ס-מיטעל האָט די קהלה ארויסגעהאָנגען 2 מעלדונגען אין שוהל, 4 אין בית מדרש און 2 ביים טויער פון דער גמינע, כדי דער עולם זאָל נישט פערגעסען און קומען דאָס זעהן. אויסער דעם זענען די מעלדונגען אויסגעקלעבט געוואָרען אין אלע 10 פאָליטישע גמינעס, וואָס געהערען צום טהעטיגקייט'ס-געביעט פון דער היגער יודישער קהלה, בכדי די יודישע איינוואָהנער אין די קליינע שטעדטלעך זאָלען האָבען די מעגליכקייט צו געניסען פון זייער רעכט.

דאָס וואָס במשך 8 טעג מוז שטענדיג אויספאלען א פרייטאָג און שבת איז נישט אונזער שולד. דאגעגען פורים האָט זיך גראד ארויסגעוויזען א גרעסערע פרעקווענץ פון די, וואָס זענען געקומען דורכזעהן.

פר כאן די אויסבעסערונג:

מיר ווילען ביי דער געלעגענהייט דערמאָנען, אז מיר האָבען שוין איינינע מאָהל אויפמערקזאם געמאַכט די זעלבינע הערען, וואָס האָבען די אויסבעסערונג צוגעשיקט, אז דאָס פערלאָזען זיך אויף קאָדעקסען און פאראגראפען איז א טרחה יתירה, ווייל זיי קאָנען די גמינע-קאָרעספאָנדענצען אָדער אויסבעסערונגען איבערשיקען אין אונזער רעדאקציע אָהן שום דראָהונגען און סטראשונקעס. אין א גמינע, ווי די רעליגיעזע ענינים זענען די הויפט-פרינציפען, די וויכטיגסטע געגענשטאנדען פון דער טהעטיגקייט; וואו ס'זיצט א ראבינאט; וואו אַלץ ווערט געפסק'ענט און געהאנדעלט לויט דעם יודישען שלחן ערוך און די תורה הקדושה — זענען אזעלכע דרכים ווי בענוצען זיך מיט פאראגראפען פון נישט-יודישע קאָדעקסען א סתירה און א גרויסער געגענזאץ צו דער רעליגיעזע עבודה און כשר'ע טהעטינקייט אין נאָמען פון דער תורה הקדושה, אויף וועמענס כח און אויטאָריטעט די גמינע שטיצט זיך און פיהרט אויס די שלחן-ערוך-פונקציעס. איינס פון די ביידע, ענטוועדער, אָדער: אָדער דער שלחן ערוך, אָדער פאראגראפען. איבריגענס, אויף וויפיעל די דאָזיגע ה"ה זענען אויפמהוער אין הלכות פאראגראפען — דאָס קאָן בעווייזען זייער 4-יעהריגער גמינע טהעטינקייט... דורך דער צייט האָבען זיי אויסגעלערענט און אויסשטודירט פערשידענע קאָדעקסען און כלערליי געזעצען און נישט בעוויזען עפיס וויכטיגעס אויפצוטוהן...

דאָס איז איינס — צווייטענס האָבען די פאראגראפען-הערען נישט פערענטפערט דעם פאקט, וואָס די עטאָט-רשימה איז גראד ארויסגעלעגט געוואָרען אין די וואָך פון די וואהלען צום סיים און סענאט, ווען דער עולם איז געווען פערטוהן אין וואהל-קאמפף. מיר האָבען אין אונזער נאָטיץ וועגען דעם אויפמערקזאם געמאָכט, אָבער די דאָזיגע ה"ה האָבען דערויף קיין ענטפער נישט געגעבען.

וואָס שייך דעם פונקט פון דער אויסבעסערונג, אז „דאגעגען פורים האָט זיך גראָד ארויסגעוויזען א גרעסערע פרעקווענץ פון די, וואָס זענען געקומען דורכזעהן די עטאָט-רשימה", איז אונז א ביסעל שווערליך צו פערשטעהן, ווייל ווי פריהער געזאָגט, האָט די גמינע די מעלדונגען אויסגעקלעבט אין אלע 10 פאָליטישע גמינעס, וואָס געהערען צום טהעטיגקייט'ס געביעט פון דער אידישער קהלה, בכדי די יודישע איינוואָהנער פון די קליינע שטעדטלעך זאָלען האָבען די מעגליכקייט צו געניסען פון זייערע רעכט. און לויט די ערקלערונג פון די אויסבעסערער קאָן מען אלזאָ דרינגען, אז די יודישע איינוואָהנער פון די קליינע שטעדטלעך זענען אין פורים געקומען קיין ראדאָם נאָכזעהן די עטאַט-רשימה. דאָס איז א ביסעל שווער צו גלויבען, מחמת די יודישע איינוואָהנער אין די קליינע שטעדטלעך האַלטען פורים פאר יום-טוב און דעריבער ווען מיט דער פורים-פרעקווענץ זאָל אויך געמיינט ווערען אָט די קליינשטעדטלדיגע יודען, האָלט מען נאָך נישט געהייסען קיין אפיקורס. ווען מ'זאָל נישט האָבען קיין שטאַרקע אמונה אין דעם, אז די יודען אין די קליינע שטעדטלעך זאָלען ספעציעל אין פורים קומען קיין ראָדאָם נאכצוזעהען די עטאָט-רשימה.

דריטענס וואָלטען מיר וועלען וויסען די אורזאך פאר וואָס ס'איז איינגעפיהרט געוואָרען א נייער סיסטעם נישט צו געבען די מעגליכקייט די עטאָט-צאָהלער אריינקוקען אין דער סקלאַדקע-רשימה, נאָר מ'גיט זיי ארויס געשריבען אויף א קוויטעלע וויפיעל מ'האָט זיי געשטעלט גמינע-שטייער. פאר וואָס איז אין די פריהערדיגע יאָהרען נישט געווען אזוי און פאר וואָס אין אלע אנדערע שטייער-אינסטאנצען ווי מאגיסטראט און אפילו אין „אוזשאנד סקארבאָווי" ווערען די בעשטייערטע יאָ צוגעלאָזען אריינצוקוקען אין די שטייער-רשימות?

א יודישע סטודענטין אָוועקגעפיהרט מיט געוואַלד דורך א כינעזער.

פון פאריז טיילט מען מיט:

מיט איינינע טעג צוריק האָט די יודישע סטודענטין פריילין קויפמאן זיך בעקענט אין פאריז מיט א רייכען כינעזער אויף א באל פון דער כינעזישער סטודענטען קאָלאָניע אין פאריז.

אין דער זעלבער נאכט איז פריילין קויפמאן אויף א געהיימניספולען אופן פערשוואונדען געוואָרען פון איהר וואוינונג. אלע בעמיהונגען פון דער פאָליצייי איהר אויפצוזוכען איז נישט געלונגען.

פריילין קויפמאן שטאמט פון פוילען.

ווערדעגדע מיטער מוזען ביי עצירות געברויכען דאָס נאטירליכע ביטער וואסער **Franciszka Józefa** כדי דאָס צו בעזייטיגען. אנפירערס פון אוניווערזיטעטס קליניקען לויבען דאָס רכטע וואסער **Franciszka Józefa** עס אין לייכט איינצונעמען און די מילדע ווירקונג במשך פון א קורצע צייט אין דאָס אנגענעמסטע וויקס זיכער גוט.

Uwadze Szanownej Klijenteli!

Używajcie tylko herbaty i kakao

firmy „COLOMBO"!!

Wyroby tej firmy są niezrównane pod względem

SMAKU, MOCY i AROMATU!

Przekonajcie się, a żądać będziecie jedynie HERBATY i KAKAO

firmy „COLOMBO".

Do nabycia we wszystkich sklepach kolonjalno-spożywczych.

אכטונג געעהרטע קונדשאפט!!!

פאָדערט נור איבעראל „COLOMBO"

די טהעע און קאקאא פון דער פירמע

די טהעע צייכענט זיך אויס מיט איהר שמאקהאפטיגקייט שטארקייט און אראָמאט.

איבערצייגט אייך און דאן וועט איהר פאָדערן נור די טהעע און קאקאא פון דער פירמע COLOMBO

צו בעקומען אין אלע קאלאָניאל-געשעפטען.

הייסער אפעל

צו דער ראדאמער יודישער בעפעלקערונג.

ליבע ברידערן

דער פסח דוקט-אָן מיט שנעלע טריט, און אָן איין, וואָהלטהעטיגע ראדאָמער בירגער איז געוואנדען און אָבהענגיג, צי דער יום-טוב זאָל זיין א יום-טוב אויך פאר אייערע אָרימע ברידער און שוועסטער, פאר דער גרויסער צאָהל—בכבוד'ע יורדים און אונבעקאנטע אָרימעלייט. וואָס זענען היינט מעהר ווי אַלע מאָהל אנגעוויזען אויף אייער ברייט-הארציגער הילף.

די יודישע קהלה, וועלכע פלעגט יעדעס יאָהר אונז ארויסהעלפען מיט איהרע סובסידיעס טהוט עס היי-יאָהר נישט צוליב מאָנגעל אין געלד און אנדערע טעמים. די „עזרה"-קאסע איז ליידיג, און אויב ס'וועט נישט קומען די באַלדיגע הילף, וועלען די טהירען פון דער „עזרה" זיך פערמאָכען פאר קנאפע 10.000 אָרימע נפשות, וואָס וועלען בלייבען אָהן מצות אויף פסח. און דאן, ווען אין די פערמעגליכע הייזער וועלט זיך גיסען כוסות לשם מצוה, וועט מען אין די הייזער צווישען די יודישע אָרימע פאמיליעס זיך שטיקען מיט הארצרייסענדע טרעהרען ווי אין תשעה באב.

מיר טאָרען דערצו נישט דערלאָזען און מיר האָבען דעריבער בעשטימט, אז די טעג זאָל זיך אָנהויבען א אקציע בשעת וועלכער יעדע יודישע שטוב זאָל בעזוכט ווערען דורך אונזערע פערוואַלטונג'ס-מיטגלידער. וואָס וועלען שוין אין די נאָהנסטע טעג אָנהויבען די זאמלונג. קיין איין יודישע שטוב טאָר נישט בלייבען הינטערשטעליג, קיין איין יוד, וואָס פערדיענט אויף פרנסה טאָר נישט אָבזאָגען. זאָל יעדער געבען איבער זיין יכולת. זאָל קיינער נישט פעהלען אין דער רשימה פון די מנדבים. ס'איז געוואונשען, אז די ראדאָמער יודישע געזעלשאַפט זאָל אין דער הינזיכט פערלייכטערען דער געז. „עזרה" איהר ארבייט און נישט וואַרטענדיג אויף קיין בעזוך, זאָל יעדער אליין זיך מעלדען מיט זיין שפענדונג טעגליך אין סעקרעטאריאַט פון דער געז. „עזרה" פון 2 – 10 פריה און פון 6 — 8 אָוונד. אויף יעדער שפענדונג וועט ארויסגעגעבען ווערען א קוויטונג.

מיר טהוען אונזער חוב און ווענדען זיך מיט א הייסען אַפעל צו יעדען יוד, וואָס האָט אין זיך א וואַרים יודיש הארץ ער זאָל זיך אָבּרופען און אונטערשטיצען די דאָזיגע וויכטיגע פסח-אַקציע מיט די ברייטסטע מעגליכקייטען. זאָל אונזער רוף נישט בלייבען כקול קורא במדבר, ווייל דעמאָלט ווען די יודישע בעפעלקערונג וועט זיך נישט ווי געהעריג אָברופען, דאָן וואַרפען מיר אָראָב די פעראנטוואָרטליכקייט פון זיך.

די פערוואַלטונג פון דער געז. „עזרה"

אין ראדאָם.

Z okazji zaręczyn
p. SALI GOLDBERG
z panem JÓZEFEM EDELSBERGEM
Serdeczne życzenia składa
LUDWIK GUTSZTADT.

ANDZIA ELENCWEIG — RADOM
ANZELM KLAJNBAUM — LIPSKO

ZARĘCZENI

w marcu 1928.

Podziękowanie

Wszystkim, którzy wzięli udział w ostatnim seansie ofiarowanym Towarzystwu Chinuch Jeludim w Radomiu, a szczególnie Sz. Dyrekcji wyżej wspomnianego kina.

Komitet „CHINUCH JELUDIM"

טעאטער „ראזמאיטאשטשי"

מארגען שבת דעם 17 מערץ 8,30 אווענד

א גרויסער קאנצערט

פון יודישען פאלקס-ליעד, חסידישע נגונים און פאלק'ס-הומאר, פון די פאפולערע פאלק'ס-זינגער, זאמלער און פערשפרייטער פון יודישען פאלקס-ליד

זמרה זעליגפעלד
און מ. קיפניס

מיט א זעהר רייכען נייעם פראגראם פון יודישען מוזיק, סקארבאוויע מאטיווען און פאלקס-הומאר.

ביים קלאוויר: **שטערלינג.**

בילעטען פריהער צו בעקומען ביי ה' מיעטשניקאווסקי לובעלסקא 13 און אין טאג פון קאנצערט ביי דער קאסע פון טעאטער.

טעאטער „ראזמאיטאשטשי" אין ראדאם

די גימנאזיע „פשיאטשול וויעדזי" אין ראדאם מיט רעגירונג'ס-רעכט. מאכט בעקאנט די עלטערען און דעם ג. פובליקום אין ראדאם, אז שבת דעם 17-טן ה. ח. פינקטליך 3:30 נ. מ. וועט פארקומען

א נאכמיטאג-פארשטעלונג

אין וועלכער ס'וועלען אויפטרעטען שילער און שילערינס. ס'וועלען אויסגעפיהרט ווערען צוויי זאכען מיט דעם פורים מאטיוו. אין דער העברעאישער שפראך „פורים-שפיעלער" און א פאנטאסטישע פעערי אין דער פויל. שפראך

פרייטאג דעם 16-טען וועט מען קאנען בעקומען בילעטען אין קאנצעלאריע פון גימנאזיום פון 9 ביז 3 30 נ. מ.

בעמערקונג: צוליב אבגעבן דעם זאל 7 א.י. ווערט געבעטען צו קומען פינקטליך

בעקאנטמאכונג

איך מאך בעקאנט די געעהרטע בעפעלקערונג פון ראדאם און אומגעגענד, אז די פירמע **קינצלער**, לובלינער 14 אין הויף לינקס, האט ווי יעדעס יאהר, אויך היינט צוגעגרייט א גרויסען אויסוואהל פון פערשידענע **מענער-קאפעלושען**, די נייעסטע פאסענער, און אויך **מענער-היטלען** פון די בעסטע שטאפען. אויך א גרויסען אויסוואהל פון פערשידענע **קינדערישע קאפעלושלעך און היטעלעך.**

גלייכצייטיג מאך איך בעקאנט דער ג. קונדשאפט, אז איך האב געעפענט **א פראנטאווע געשעפט אויף לובלינער 12** אין סאמע ראג. דאס געשעפט איז פערזעהן מיט א גרויסען אויסוואהל פון די אויבענדערמאנטע סחורות. אלעס צו ביליגע און קאנקורענץ פרייזען.

מיט אכטונג: **יעקב קינצלער** לובלינער 14
אין הויף לינקס און לובלינער 12 פראנט

בעקאנטמאכונג.

איך מאך בעקאנט די ראדאמער יודישע בעפעלקערונג, דאס אין מיין געשעפט וועט מען בעקומען אויף דעם קינפטיגען פסח **מצות, פערפעל,** ווי אויך **מצה-מעהל** אין זעקעלעך פיין געפאקט אין פלאמבירט פון די בעוויסטע מעכאנישע מצות פון געברידער **בליימאן** געפאקט אין פעקלעך $^1/_2$ קילאווי און 1 קילאווי אויף פאבריטשנע פרייזען.

איך פערהאף דאס די געעהרטע קליענטעלע וועט מיר שענקען זייער צוטרוי.

מיט בעשטעלונגען קאן מען זיך ווענדען פון זונטאג דעם 18/3 יעדען טאג ביי מיר אין געשעפט **לובלינער 3** אין פראנט

מיט אכטונג

אבא האך ראדאם
לובלינער 3.

דיכטיג פאר דער קליענטעלע פון ראדאם אין אומגעגענד

מיר האבען דעם כבוד בעקאנט צו מאכען, אז אין אונזער געשעפט איז געעפענט געווארען א פרישע אבטיילונג פון **טוך-בראנזשע** אויף **מענער-אנצעגער** און **פאלטענס** ווי אויך אויף **דאמען-קאסטיומען** די נייעסטע און מאדערנסטע זאכען. די בעסטע ביליצער, ווי אויך סאמאשאווער קוואליטעטען.

מיר פערהאפען, אז מיט דער נייער אבטיילונג וועלען מיר אויך קאנען צופרידענשטעלען אונזער קליענטעלע ווי ביז יעצט.

בעמערקונג: אלעס ביי די בעסטע בעדינגונגען און צו די ביליגסטע פרייזען.

מיט האכאכטונג

פירמע **ש. לאנדאו**
ראדאם, לובעלסקא 27.

Kino „ODEON" w Radomiu.

Od dnia 12 marca

Arcydzieło, które wzbudziło entuzjazm całej Europy

pod tytułem

MIŁOŚĆ i KREW

(Największa parada świata)

w rolach głównych: *Ryszard Bartelmess i Suzy Vernon.*

Kino „CORSO" w Radomiu.

Od poniedziałku 12 marca i dni następnych

Wielka Premjera! Pierwszy raz w Radomiu!

BIAŁA NIEWOLNICA

Dramat w 10-ciu dużych aktach.

W roli głównej *Włodzimierz Gajdarow.*

CZEKOLADA GOLARDELLI Z IDEALNYCH NAJLEPSZA

Jeneralny Przedstawiciel Dom Handlowy R. WERTHEIM Warszawa, Królewska 18, tel. 64.

KANTOR WYMIANY

ORAZ

najszczęśliwsza Kolektura Loterji Państwowej

M. WAJSELFISZA

RADOM, LUBELSKA 29

tel. 84, Konto P. K. O. 65695.

קויפט און פערקויפט אויף דעם רעעלסטען אופן אלערליי אויסלענדישע וואלוטען, גאָלד, זילבער, ווי אויך ווערטה פּאַפּירען ליסטען, אקציעס, דאָלאַר אינוועס, 10% ראדאָמער מאַפּירען אַלעס אויף די בעסטע בעדינגונגען.

אין די גליקליכע קאָלעקטור וואו אויף 54233 איז געווינען 400,000 און צו בעקומען לאָסען צו די 5טע קלאַס

הויפּט-געווינס 650,000

18,000,000 אלגעמיין געווינס

פאר די בעקוועמליכקייט פון די הויז-בעזיצער.

אלע אינפארמאציעס וועגען בעקומען הלוואות אין די ראדאָמ. Towarzystwo Kredytowe Miejskie מער געזעלשאַפט

ערטיילט די קאַנטאָר פון ה' וואַיסעלפיש לובלינער 29.

כשר לפסח

KUNEROL

א גאראנטירטער ריינער **שפּייז-פעטס** — פון — קאָקאָסניס

געפּטעט אויסגעארבייט אונטער דער השגחה פון **הרב** ר' שמואל ?הירשזאָהן פון מאַטעסבערג מיטן רעכט פון **הרב** ר' **אברהם צבי פּערלמוטער** אין וואַרשא.

בעקאנטמאכונג.

מיר האָבען דעם כבוד בעקאנט צו מאכען דאס אונזער פוטער-געשעפט

י. מ. וועבער מיט זעהנע

ראדאָם, לובלינער 14 (פּראָנט)

בעזיצט צום זומער-סעזאָהן א גרויסען אויסוואהל פון פערשידענע

מענער און קינדער-היטען און היטלעך,

ווי אויך פערשידענע **גומי-מאנטלען,** אינלענדישע און אויסלענדישע

— צו מעסיגע פרייזען. —

קומט און בעווינדערט

די הערליכסטע

טאפעטען

די נייעסטע פאסענער

ביי די בעסטע בעדינגונגען

ש. שטיינמאן

לובלינער 21.

ביי פאדאגרא | הישיאס | נערווענשמערצען
רעומאטיזם | גריפע | קאפשמערצען און פערקילונג

האבען זיך ארויסגעוויזען די טאגאל טאבלעטען אלס וואונדערליכע רעטונגס-מיטעל

פּרובירט און איבערצייגט אייך

טאגאל צולאזט די הארין זויערע

GERHARD F. SCHMIDT.
WYTWÓRNIA PREPARATÓW FARMACEUTYCZNYCH
ZURICH, MONACHJUM, BERLIN, WIEDEŃ, BUDAPESZT
TORONTO (KANADA) GDAŃSK.

דאנקזאגונג.

מיר דריקען אויס אינזער וואַרימסטען דאנק די זעהר געעהרטע פרײלינס: אייזמאן, ווייצמאן, לעווענטהאל, פינקעלשטיין, זילבערמאן, פוקס, גוטמאן, פרידמאן, פּאַטאַשניק, טענענבוים, האַנרעיסמאן, בירענבוים, שלאַנאַוויטש און גראַהמאן, ווי אויך די ה"ה: ווייסבלום, ביאלסקי, הענדעלסמאן און פרידמאן.

ס'איז הערט צו בעמערקען די זעהר איבערגעגעבענהייט ביים בלומעל-פעראנשטאלטונג, וועלכעס איז פארגעקומען דעם 7-טען מערץ, וואס האט א איינגעבראכט א שענע שפרעכענדע סומע. זאל עס דינען אלס מוסטער פאר די איבריגע חבר'טעס און חברים.

די פערוואלטונג פון ת"ת

נים האָכאַכטונג

סקאַריעשער 24

Felczer H. GRINSZTAJN Zgodna 1, tel. 303.

Redaktor i Wydawca CH. M. HERC

Odbito we własnej drukarni, Radom, Szwarlikowska 20